

RECENZJA HABILITACYJNA

dr hab. inż. arch. Barbara E. Gronostajska, prof. PWr
Instytut Architektury i Urbanistyki
Politechnika Wroclawska

Wroclaw 26.12.2013 r.

OPINIA

o dorobku naukowym, twórczym, dydaktycznym i osiągnięciu artystycznym, pt.
„*Rewaloryzacja Muzeum Fryderyka Chopina - Parku w Żelazowej Woli wraz z budową
obiektów obsługi turystów, administracji i zaplecza gospodarczego w Żelazowej Woli*”.
Projekt 2005-2007. Realizacja 2009-2011 - dr inż. arch. Bolesława Stelmacha

I. USTALENIA WSTĘPNE - PODSTAWA OPRACOWANIA RECENZJI:

- zlecenie Prodziekana Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej prof. dr hab. inż. arch. Kazimierza Kuśnierza
- dokumentacja wniosku o wszczęcie przewodu habilitacyjnego, zawierająca m.in. wnioski o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego, Autoreferat – Monografia, wykaz opublikowanych prac naukowych i twórczych prac zawodowych oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki,
- dwutomowe wydanie książkowe, pt. *Poszukiwania struktur. Prace architektoniczne 1997-2011*
- ustawa o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003, wraz z późniejszymi zmianami.

II. OGÓLNA OCENA DOROBKU NAUKOWO-BADAWCZEGO, DYDAKTYCZNEGO, ORGANIZACYJNEGO ORAZ ZAWODOWEGO (Z ZAKRESU PROJEKTOWANIA ARCHITEKTONICZNO-URBANISTYCZNEGO)

Dane ogólne o kandydacie

Dr inż. arch. Bolesław Stelmach jest absolwentem Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej. Tytuł magistra inżyniera uzyskał w 1980 roku, a stopień doktora nauk technicznych w 2009 roku. W międzyczasie, w 1988 roku, ukończył na Politechnice Warszawskiej Studium Podyplomowego Planowania Przestrzennego. Swoją

adres do korespondencji:
ul. Prusa 53/55
50-317 Wrocław

budynek E-1, pok. 237

T: (71) 320 63 72
F: (71) 320 64 48

e-mail:
barbara_gr@poczta.onet.pl

Regon: 000001614
NIP: 896-000-58-51

działalność zawodową rozpoczął, jak wynika z dostarczonego bardzo enigmatycznego Autoreferatu, w roku 1989, realizując *Dom Fundacji Jan Pawła II w Lublinie*. Obecnie jest aktywnie działającym projektantem, który w miarę zdobywanego doświadczenia osiąga coraz większe sukcesy na polu twórczości architektonicznej w kraju i zagranicą. Z pracą na uczelni związany jest od roku 2006, początkowo była to praca na Wydziale Budownictwa Politechniki Lubelskiej (lata 2006-2008) a od 2007 jest zatrudniony w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie.

Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego, organizacyjnego i zawodowego (twórczego)¹

Dokumentacja dostarczona przez Kandydata przedstawiona została z dużą dbałością o jakość graficzną. Poszczególne tomy oprawione w „minimalistyczne”, czarne obwoluty niewątpliwie świadczą o dużej wrażliwości estetycznej jej Autora.

Niestety na podstawie przedstawionych materiałów nie można do końca poznać sylwetki Pana dr inż. Bolesława Stelmacha. Ogląd całości otrzymanego materiału sprawia wrażenie pewnej niekompletności. Autoreferat został ograniczony do kilku ogólnych informacji przedstawionych na dwóch niepełnych stronach. Brak jest kopii wybranych publikacji (z wyjątkiem 2 tomowego opracowania, pt. *Poszukiwania struktur. Prace architektoniczne 1997-2011*), a informacje zawarte w materiale (wykaz opublikowanych prac naukowych oraz twórczych prac zawodowych oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki) są mało szczegółowe.

W ramach działalności naukowej Kandydat od momentu ukończenia studiów jest autorem siedmiu publikacji przed uzyskaniem stopnia doktora oraz ośmiu po uzyskaniu stopnia doktora.

Składają się na nie:

- 2 prace naukowe opublikowane w Czasopiśmie Technicznym PK;
- 3 artykuły w Tece Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazu;
- 1 publikacja wydana w Białymstoku przez Wyższą Szkołę Finansów i Zarządzania po redakcją W. Czarneckiego;
- 1 artykuł wydany w materiałach pokonferencyjnych (Nałęczów 2010);
- dwutomowe wydanie pt. *Poszukiwania struktur. Prace architektoniczne 1997-2011* – dołączone do materiałów.

¹ Oceny dokonano na podstawie osiągnięć uzyskanych po otrzymaniu stopnia doktora zgodnie z Ustawą z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach... [ze zmianami z dnia 18. 03. 2011 r.] Art. 16., który mówi, że *...do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora...*

Poszukiwania struktur. Prace architektoniczne 1997-2011. Jest to dwutomowe opracowanie, wydane w języku polskim i angielskim. Książki zostały wydane przez PAN Oddział Lublin, roku nie podano.

Pierwszy tom składa się z 10 rozdziałów, które zatytułowano: 1. Wstęp, 2. Miasto. Poza Morfologią, 3. Miasto. Pomiędzy, 4. Miasto. Krajobraz, 5. Dom. Geografia, 6. Dom. Struktura skóry, 7. Dom. Energooszczędność, 8. Proces. Idea, 9. Proces. Tekstury, 10. Zakończenie.

Pierwszy tom to zebrane własne refleksje związane z projektowaniem. Część ta jest syntezą łączącą doświadczenie projektowe i badawcze całego życia twórczego Autora. Pan dr Stelmach formułuje swoją teorię - credo twórcy, przedstawiając problemy i założenia własnej twórczości architektonicznej w szerszym kontekście. Jego analizy sięgają głęboko do wielu dyscyplin – filozofii, psychologii przestrzeni, teorii architektury i urbanistyki, architektury krajobrazu, antropologii kultury, socjologii. Autor dotyka problematyki kulturowych wartości architektury, identyfikacji ze środowiskiem naturalnym, roli architekta w tworzeniu czytelnego kulturowego przekazu dla odbiorców architektury. Opracowanie jest bardzo bogato ilustrowane zarówno zdjęciami omawianych obiektów jak i własnymi szkicami koncepcji oraz projektami.

Druga część (II tom) to, krótko charakteryzując, album z pięknymi fotografiami Marcina Czechowicza przedstawiające realizacje Pana dr Stelmacha.

Przy opracowywaniu obydwu tomów położono duży nacisk na stronę edytorską. Książki są wydane bardzo starannie, oprawione w twarde, czarne obwoluty, bogato ilustrowane pięknymi monochromatycznymi zdjęciami.

Jeżeli natomiast rozpatrywać naukowe wartości opracowania (Autor stara się o stopień naukowy) to ma ono charakter albumowy, popularyzatorski a nie naukowy, ponieważ nie zostało recenzowane. Należy w tym miejscu podkreślić, że wszystkie publikacje o charakterze naukowym są recenzowane. Wątpliwość pewną budzi również fakt, że nie podano ilości wydanych egzemplarzy, w związku z czym rodzi się pytanie czy książki te są dostępne na rynku.

Oprócz publikacji o charakterze naukowym, Kandydat ma na swoim koncie publikacje w zakresie popularyzacji nauki i sztuki, których jest w sumie jedenaście². Zostały one opublikowane w czasopismach o charakterze popularyzatorskim, między innymi w czasopismach Architektura-Murator, Archivolta, ARCH#.

Habilitant brał udział w dziesięciu konferencjach, na których wygłaszał referaty. Niestety w dołączonych materiałach zabrakło bardziej szczegółowych informacji związanych z charakterystyką owych

² Wywiady trudno uznać za autorskie publikacje, natomiast obrazują popularność dra B. Stelmacha oraz zainteresowanie jego działalnością

konferencji. W związku z czym należy przypuszczać, że miały one charakter lokalny, o ograniczonym zasięgu, tym bardziej że nie ukazały się publikacje pokonferencyjne.

W ramach działalności dydaktycznej Habilitant po uzyskaniu stopnia doktora prowadził zajęcia w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie. Niestety nie podano z jakich przedmiotów i na których latach. Muszę również zwrócić uwagę na bardzo lakoniczne przedstawienie owej działalności, bo w trzech krótkich punktach. W związku z czym nie wiadomo na jakich latach Kandydat prowadzi zajęcia, jakiego typu zajęcia prowadził - wykłady, ćwiczenia? - oraz w jakim wymiarze godzin. Rodzi się też pytanie „czy dr Bolesław Stelmach w swojej karierze dydaktycznej prowadzi bądź prowadził dyplomy”. Wszak jest doskonałym, uznanym projektantem a przekazywanie swoich doświadczeń i praktyk młodym adeptom sztuki budowlanej, szczególnie podczas prac dyplomowych, jest bardzo istotne w procesie kształcenia.

Dorobek projektowy Pana dr inż. arch. Bolesława Stelmacha jest imponujący. Jest on uznanym architektem, na którego koncie jest szereg prestiżowych projektów i realizacji³. Świadczą o tym liczne publikacje o Kandydacie, w ilości 21 oraz wiele nagród. Zrealizowane na podstawie jego projektów budynki uzyskały wiele prestiżowych nagród, m.in.:

przed doktoratem - nagroda Ministra Kultury za modernizację budynku NBP w Lublinie (1994), nagroda Ministra Infrastruktury I Stopnia i Grand Prix Wydawnictwa Murator za projekt Domu Dostępnego (1995), nagroda z konkursie „Życie w Architekturze” (2000), nagroda Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa III Stopnia za projekt Centrum Promocji i Biura Obsługi Klienta T.P. SA w Lublinie (2000), nagroda I Stopnia Ministra Transportu i Budownictwa i Nagroda Roku Stowarzyszenia Architektów Polskich za Centrum Hydroterapii w Nałęczowie (2005), wyróżnienie – Nagroda Roku Stowarzyszenia Architektów Polskich za Budynek Sanatoryjny przy Sanatorium Fortunat w Nałęczowie (2006), Nagroda Roku Stowarzyszenia Architektów Polskich i Nagroda Ministra Infrastruktury III Stopnia za rozbudowę Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie (2007),

po doktoracie – Honorowa Nagroda Stowarzyszenia Architektów Polskich (2010), nagroda główna Stowarzyszenia Architektów Polskich Stowarzyszenie Producentów Cementu za budynek administracyjno-biurowy Sejmu w Warszawie (2011), Nagroda UIA (International Union of Architect) „For The Most Friendly and Accessible for All Public Project of The UIA Region II” za Muzeum Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli (2011).

³ Miałam okazję zapoznania się z kilkoma realizacjami dra B. Stelmacha, m.in. organizując wycieczkę, w 2012 z wąską grupą studentów, do Żelazowej Woli.

Dr inż. Bolesław Stelmach uzyskał również dwie nominacje do Europejskiej Nagrody Miesa van der Rohe za Muzeum Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli oraz za Centrum Chopinowskie w Warszawie (2010).

W 2012 roku uzyskał Nagrodę Ministra Kultury RP za szczególne zasługi dla kultury GLORIA ARTIS.

Kompleksowa ocena dorobku

Podsumowując całość osiągnięć Habilitanta należy stwierdzić, że dorobek projektowy jest niewątpliwie olbrzymi, bardzo zróżnicowany i bogaty. Kandydat jest aktywnym projektantem, którego twórczość wzbudza szacunek i podziw, gdyż kieruje się konsekwentnie przyjętym credo projektowym. Niekorzystnie natomiast przedstawia się dorobek naukowy, który jest bardzo skromny (7 publikacji), przy czym wszystkie publikacje znajdują się w czasopiśmie krajowych, z czego tylko 2 w czasopiśmie punktowanych. Tym samym brak jest publikacji w wysoko punktowanych czasopiśmie zagranicznych z tzw. Listy Filadelfijskiej. Dodatkowym utrudnieniem w ocenie dorobku jest niemożność zapoznania się z publikacjami, ponieważ nie zostały one dołączone do przesłanych materiałów. Tak więc rozpatrując dorobek Habilitanta pod kątem ilości publikacji w „znanych wydawnictwach i czasopiśmie o zasięgu międzynarodowym - krajowe i zagraniczne” należy ocenić go jako niewystarczający. Podobnie należy ocenić dorobek dydaktyczny oraz organizacyjny, który jest również skromny.

III. OCENA osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki – Rewaloryzacja Muzeum Fryderyka Chopina - Parku w Żelazowej Woli wraz z budową obiektów obsługi turystów, administracji i zaplecza gospodarczego w Żelazowej Woli. Projekt 2005-2007. Realizacja 2009-2011⁴.

Autor uznał ją w wymaganym oświadczeniu za najważniejsze dokonanie ostatniego okresu, można zatem przyjąć, że ma ona stanowić podstawę dorobku branego pod uwagę przy ocenie zasadności wniosku o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Tematyka i dane formalne⁵

Zakres pracy: Rewaloryzacja parku w Żelazowej Woli wraz z obiektami obsługi turystów, administracji i zaplecza gospodarczego, Żelazowa Wola 15.

⁴ Kandydat w Autoreferacie (str. 3) nie ustosunkował się czy jego osiągnięcie ma charakter naukowy czy artystyczny.

⁵ Informacje uzyskane z Internetu - http://www.biblioteka.teatrnn.pl/dlibra/Content/29854/zelazowa_wola.pdf. Kandydat powinien je zamieścić w Autoreferacie

Autorzy: Stelmach i Partnerzy Biuro Architektoniczne sp. z .o.o., architekt Bolesław Stelmach.

Współpraca autorska: architekci Marek Zarzeczny, Barbara Tatar, Zbigniew Wypych, Sławomir Kłós, Rafał Szmigielski.

Architektura wnętrz: Stelmach i Partnerzy Biuro Architektoniczne sp. z .o.o.

Rewaloryzacja parku: Bolesław Stelmach, Rafał Mroczkowski.

Elementy małej architektury: Bolesław Stelmach, Rafał Mroczkowski.

Konstrukcja: BKW Biuro Konstrukcyjne Wójtowicz, Włodzimierz Wójtowicz.

Generalny wykonawca: firma Winnicki.

Inwestor: Narodowy Instytut Fryderyka Chopina.

Powierzchnia terenu: 69 480 m²

Powierzchnia zabudowy: 2797 m²

Powierzchnia użytkowa: 2674 m²

Powierzchnia całkowita: 3313 m²

Kubatura: 15 963 m³

Projekt: 2006-2007

Realizacja: 2008-2010

Koszt inwestycji: 55 600 000 PLN

Cele pracy

Celem rewitalizacji Muzeum – miejsca urodzenia Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli, jak pisze Autor, *było doprowadzenie do świetności unikalnego, w skali światowej, pomnika ufundowanego przez naród wielkiemu rodakowi - wotum w formie parku i wprowadzenie nowych funkcji, niezbędnych do jego funkcjonowania. Poza rewitalizacją parku zadaniem projektantów było zaproponowanie nowych obiektów kubaturowych, które musiały pomieścić funkcje związane z nasilającym się ruchem turystycznym w Żelazowej Woli – miejscu urodzenia Fryderyka Chopina.*

Tak więc projekt obejmował kompleksową rewitalizację Muzeum Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli. Nowe kubaturowe obiekty zostały umieszczone w trzech lokalizacjach: po obu stronach głównego wejścia oraz od wschodu, poza granicami parku, gdzie ulokowano duży zespół budynków obsługi gospodarczej i szklarni.

Przy wejściu powstały dwa najważniejsze budynki obsługi turystycznej. Na prawo od bramy wejściowej, w miejscu rozebranych szklarni, wpisany w kamienne ogrodzenia parku, powstał długi parterowy pawilon recepcyjny, wykonany ze szkła, drewna kanadyjskiej daglezi i mazowieckiego kamienia polnego. Budynek o prostej, kubicznej formie z wertykalnymi elementami mieści kasy biletowe, sklep z pamiątkami i wydawnictwami, małą ekspozycję i salę multimedialną. Połączony jest szklanym

przejściem z niewielką kawiarnią, z której rozpościera się widok na odrestaurowany Park. Drugi pawilon, będący przedłużeniem zaadaptowanej przedwojennej kotłowni, ulokowany został na lewo od wejścia, podobnie jak pierwszy powiązany jest z kamiennym ogrodzeniem, jednak masywną kamienną ścianę przerywa szklany kubik, który podkreśla wejście. Zastosowano te same materiały. W szklano-drewniano-kamiennym pawilonie znajduje się swobodnie wstawiony kubik sali koncertowej oraz restauracji. Zastosowane rozwiązania doskonale wpisują się w krajobraz. Przy użyciu małej ilości środków wyrazu Autorowi udało się uzyskać nowoczesny, rozpoznawalny obiekt o powściągliwej, indywidualnej architekturze.

Olbrzymim przedsięwzięciem była rewaloryzacja parku, która zachowała modernistyczne założenie prof. Franciszka Krzywdy-Polkowskiego. Projekt pana dr Stelmacha i Rafała Mroczkowskiego kończy to, czego tamten projektant nie zdążył zrealizować z powodu wojny.

Spacerując po Parku możemy nie tylko podziwiać wspaniałą roślinność (porządkując park, wycięto samosiejki zniekształcające jego kompozycję, dosadzono brakujące drzewa i krzewy), ale także zagłębić się w elementy małej architektury oraz spacerować romantycznymi alejkami i przerzuconymi, nad przepływającą przez park Utrą, nowymi drewnianymi mostkami, przy delikatnie sączącej się z umieszczonych w ogrodzie głośników, muzyce Chopina.

Ocena osiągnięcia

Przedstawiona do oceny „Rewaloryzacja Muzeum Fryderyka Chopina - Parku w Żelazowej Woli wraz z budową obiektów obsługi turystów, administracji i zaplecza gospodarczego w Żelazowej Woli. Projekt 2005-2007. Realizacja 2009-2011” jest niewątpliwie dziełem niezwykle wartościowym i świadczy o dużej wrażliwości Autora. Zarówno rozwiązania projektowe, jak i realizacyjne, zastosowane materiały, detale stawiają realizację w szeregu najlepszych osiągnięć polskiej architektury⁶. Jednak po szczegółowej analizie przedstawionego materiału rodzi się wiele pytań i wątpliwości, które zawarto poniżej.

Uwagi:

1. Na stronie http://www.architektura.info/index.php/architektura/polska_i_swiat/zelazowa_wola czytamy: *wiosną 2010 zakończono prace związane z budową nowych obiektów oraz rewaloryzacją parku w Żelazowej Woli. Inwestycje przeprowadzono w ramach Roku Chopinowskiego. W dalszej części artykułu mówi: w 2006 roku konkurs na koncepcję architektoniczną zagospodarowania terenu zespołu Dworsko-Parkowego w Żelazowej Woli wygrała pracownia Stelmach i Partnerzy Sp. z o. o. z Lublina. Zadaniem konkursu było między innymi zagospodarowanie sąsiadującej z terenem parku działki w Żelazowej Woli, celem przeniesienia zaplecza gospodarczego ze strefy wejściowej parku.*

⁶ Autor uzyskał za realizację szereg prestiżowych nagród

W związku z powyższymi informacjami, wspartymi dodatkowo innymi stronami internetowymi, realizację Rewaloryzacji parku w Żelazowej Woli wraz z obiektami obsługi turystów, administracji i zaplecza gospodarczego zakończono na początku 2010 r. (marzec). Projekt rewaloryzacji realizowany był natomiast w latach 2006-2007 (w dostarczonych przez Autora materiałach, podano inne zakresy czasowe). Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, że Kandydat stopień doktora uzyskał w listopadzie 2009 roku, tak więc zgodnie z Ustawą z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach... [ze zmianami z dnia 18. 03. 2011 r.] ocenie podlegają *osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora*, w związku z czym przedstawione osiągnięcie - Rewaloryzacja Muzeum Fryderyka Chopina - Parku w Żelazowej Woli wraz z budową obiektów obsługi turystów, administracji i zaplecza gospodarczego w Żelazowej Woli - nie spełnia założeń formalnych Ustawy (zostało w przeważającym procencie zrealizowane przed uzyskaniem stopnia doktora)⁷.

2. Wątpliwość budzi bardzo enigmatyczne uzasadnienie, co w projekcie Rewaloryzacji parku w Żelazowej Woli wraz z obiektami obsługi turystów, administracji i zaplecza gospodarczego stanowi oryginalny wkład w rozwój dziedziny architektury. Autor w swoim Autoreferacie uważa, że „rewitalizacja jest interpretacją elementów teorii fenomenologicznej ujęcia architektury.” Uzasadnienia poszukuje powołując się na nie do końca trafne cytaty, które zaciemniają odbiór całości - więcej cytatów niż własnych spostrzeżeń i przemyśleń. W swoich analizach, na stronie 5, w rozdziale mówiącym o „elementach fenomenologicznych ujęcia architektury” Autor przywołuje Heideggera. W tym miejscu należy wyjaśnić, że Heidegger pisał „Bauen, Wohnen, Denken” w 1951 roku. W tym czasie jego teorie poszły o wiele dalej (rozwinęły się) w stosunku do pierwszych lat pracy, gdy był asystentem Husserla, twórcy fenomenologii. Już po wydaniu "Sein und Zeit" (Bycie i Czas) jego filozofii nie powinno się nazywać fenomenologią⁸. Heidegger jest funkcjonalistą. Pisząc o fenomenologii należałoby sięgnąć do jego twórcy, a więc dzieł Husserla.

3. Autor powinien także w sposób jasny i klarowny opisać co stanowi jego oryginalny wkład w dyscyplinę naukową „architektura i urbanistyka” w kontekście działań rewaloryzacyjnych.

Skoro osiągnięciem jest *rewaloryzacja* należałoby wyjaśnić czym jest w tym konkretnym przypadku rewaloryzacja. W słowniku rewaloryzacja oznacza – „działanie konserwatorskie mające na celu przywrócenie wartości użytkowych i ekspozycję dziedzictwa kulturowego zarówno zabytków architektury jaki i zespołów urbanistycznych. Pojęcie rewaloryzacji w odniesieniu do obiektów architektury zawiera połączenie zabiegów konserwatorskich (takich jak Oczyszczenie, Rekompozycja, Reintegracja czy Odbudowa) z całym repertuarem zabiegów adaptacyjnych. Rezultatem tych działań jest

⁷ Należy wyjaśnić kwestię dat.

⁸ Autor powołuje się wielokrotnie na książkę Pallasmmay „Oczy skóry”, który co prawda przywołuje poglądy Heideggera, ale w kontekście „uprzywilejowanej pozycji wzroku”.

dostosowanie istniejących lub zdegradowanych założeń, z możliwie maksymalnym zachowaniem walorów historycznych, do wymogów współczesnych użytkowników, dostosowanie funkcjonalne oraz integrację z kontekstem urbanistycznym. Rewaloryzacja w połączeniu z całokształtem działań gospodarczych i społecznych związanych z poprawą funkcjonalną i użytkową nazywana jest rewitalizacją.⁹ Rodzi się zatem pytanie, czy taką rewaloryzację Autor chciał uzyskać? W załączonym opisie zabrakło ustosunkowania się Autora do tego zagadnienia.

4. Należałoby również wyjaśnić na czym polega innowacyjność rozwiązania i jaki wkład w ujęciu światowym ma przedstawiona rewaloryzacja oraz zaprezentować obiektywne (zbadane np. na grupie osób) a nie subiektywne fenomenologiczne aspekty rozwiązania. Obecnie zauważa się coraz większe zainteresowanie fenomenologią architektury (odczuwaniem, doświadczaniem architektury, znaczeniem zmysłów) można więc uznać, że fenomenologiczne podejście do architektury nie jest niczym nowym, w związku z czym należy wyraźnie uzasadnić co stanowi „osiągnięcie, stanowiące znaczny wkład autora do rozwoju dyscypliny naukowej „architektura i urbanistyka”.

5. W opracowaniu zabrakło szczegółowego omówienia projektu, z opisaniem stanu istniejącego oraz zmian, które zostały dokonane w ramach projektu. Dołączone rysunki (zawarte w książce, tom. I) przedstawiające rozwiązania projektowe, koncepcja (ilustracja, str. 52) są przedstawione w tak małych skalach, że stają się prawie nieczytelne. Brakuje również rysunków/rzutów/przekroi projektowanych obiektów. Autor znacznie precyzyjniej omówił swoje pozostałe realizacje (Zana House, Centrum Chopinowskie w Warszawie) aniżeli projekt, który ma być jego najważniejszym osiągnięciem.¹⁰

6. Jak wynika z informacji uzyskanych z Internetu a zawartych powyżej oraz podziękowaniach (książka tom I, str. 157)¹¹, projekt obiektów (prawdopodobnie) został wykonany przy współudziale autorskim kilku osób, a projekt rewaloryzacja parku przy współautorstwie Pana Rafała Mroczkowskiego. Rodzi się więc pytanie, jaki jest procentowy udział w projekcie Pana dr Bolesława Stelmacha. W przypadku wieloosobowych publikacji oraz projektów takie informacje są wymagane.

IV. WNIOSKI KOŃCOWE

Na podstawie analizy i oceny dorobku twórczego, naukowego i dydaktycznego dr inż. arch. Bolesława Stelmacha, z przykrością stwierdzam, że przedstawiony w obecnej formie do oceny materiał nie umożliwia wydania pozytywnej opinii o działalności Habilitanta ze względu na:

⁹ [http://pl.wikipedia.org/wiki/Rewaloryzacja_\(architektura\)](http://pl.wikipedia.org/wiki/Rewaloryzacja_(architektura))

¹⁰ Książka *Poszukiwania struktur. Prace architektoniczne 1997-2011* wydana w formie monografii poszerzona o omówienie realizacji - Rewaloryzacja parku w Żelazowej Woli - mogłaby stanowić podstawę o staranie się o stopień naukowy doktora habilitowanego – osobista dygresja recenzentki

¹¹ „Autor dziękuje: wszystkim współpracownikom: architektom i inżynierom branżowym, którzy wraz z Biurem Architektonicznym STELMACH I PARTNERZY są **współtwórcami** prezentowanych projektów”

- brak kompleksowego Autoreferatu, w którym Habilitant zawarłby wszystkie informacje dotyczące zainteresowań naukowych i prowadzonych badań,
- brak wyczerpującego życiorysu twórczego Habilitanta,
- brak dołączonych kopii publikacji.

Należy w tym miejscu podkreślić, że Autor ma doskonały, godny zauważenia dorobek projektowo-realizacyjny w zakresie architektury i urbanistyki, uzyskany we współpracy autorskiej w zespołach, którymi kierował. Jest wybitnym twórcą o wielkiej wrażliwości artystycznej, a jego realizacje wpisują się wielkimi literami w historię współczesnej architektury polskiej. Warto w tym miejscu przytoczyć słowa prof. K. Kucza-Kuczyńskiego, który pisze, że „zjawisko architektury Stelmacha jest szczególnie ważne w kraju narastającego bezładu przestrzeni urbanistycznej i częstego zaniku po prostu dobrego gustu w architekturze. W takiej przestrzeni błyszczą więc jej rytmy swoim wytwornym i skromnym zarazem smakiem. Prowokują prostotą kompozycyjnego zamysłu i równocześnie przywracają wiarę w klasyczne zasady oczywistego piękna.”

Niemniej jednak trudno byłoby wykazać, że dorobek ten może stanowić osiągnięcie naukowe w rozumieniu art.16. p.2/1) obowiązującej „Ustawy o stopniach i tytule naukowym...”. Szczególnie, że projekt był wykonany w latach 2006-2007, a więc przed uzyskaniem stopnia doktora, co jest sprzeczne z zapisem, że ocenie podlegają *osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora.*

Biorąc pod uwagę całość powyższych rozważań i ocen muszę stwierdzić, że w przedłożonym dorobku trudno dopatrzeć się znamion osiągnięć naukowych, stanowiących znaczny wkład Autora do rozwoju dyscypliny naukowej „architektura i urbanistyka”. Uważam zatem, że w obecnej sytuacji brak jest dostatecznych podstaw do nadania Autorowi stopnia naukowego doktora habilitowanego zgodnie z wymaganiami określonymi w „Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki” z dn. 14. marca 2003 r. (Dz.U. Nr 65, poz.595).

Niemniej jednak opinia ta nie zamyka drogi do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego na podstawie monografii¹², która zawierałaby opis Rewaloryzacji Muzeum Fryderyka Chopina - Parku w Żelazowej Woli i rozszerzyła wiedzę w tym zakresie.

¹² por. przypis 10

Barbara Gronostajska